

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра здоров'я тварин і екології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан
аграрного факультету
Лілія МАРТИНЕЦЬ
“27” листопада 2023 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

ОК01 ФІЛОСОФІЯ НАУКИ ТА ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Ступінь вищої освіти

доктор філософії

(доктор філософії, магістр)

Факультет (назва)	Галузь знань (шифр і назва галузі знань)	Спеціальність (шифр і назва спеціальності)	Освітня програма (назва освітньої програми)
Аграрний	21 Ветеринарна медицина	211 Ветеринарна медицина	Ветеринарна медицина

Київ – 2023

Розробники: Карпіцький Миколай Миколайович, професор
кафедри здоров'я тварин і екології, доктор
філософських наук, доцент

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступень та вчене звання)

Нікітіна Віра Вікторівна, доцент кафедри здоров'я
тварин і екології, доцент

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступень та вчене звання)

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступень та вчене звання)

(підпис)

(підпис)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
(предметної комісії):

Кафедра здоров'я тварин і екології

(назва кафедри)

Протокол № 2 від 18 вересня 20 23 р.

№

Завідувач кафедри (голова предметної
комісії):

(підпис)

Людмила
ПАРХОМЕНКО

(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією факультету:

Аграрного

(назва факультету)

Протокол № 11 від 17 листопада 20 23 р.

Голова методичної комісії:

(підпис)

Овчаренко О. А.

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія наукового пошуку» складена відповідно до освітньої програми підготовки доктор філософії галузі знань 21 Ветеринарна медицина, формує інтегральну, загальні та спеціальні (фахові) компетентності, програмні результати навчання, якими оволодіють здобувачі вищої освіти.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Філософія наукового пошуку» є поглиблена та якісна підготовка конкурентоспроможних професіоналів, що володіють високим рівнем культури, здатних розуміти сутність і соціальну значущість своєї професії, здатним розуміти гуманітарне та соціальне значення науки та розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми.

Завдання вивчення дисциплін:

1. Розвиток загальної ерудиції та філософської культури мислення.
2. Збагачення історичної пам'яті.
3. Опанування методологією філософського аналізу сучасних проблем та їх розв'язання в сфері ветеринарної медицини.
4. Вміння співвіднести наукове і суспільне знання з етичним розумінням та історичним значенням.

Навчальна дисципліна формує такі міждисциплінарні зв'язки:

дисципліни, що передують: дисципліни за попередні роки навчання;

дисципліни, що забезпечуються: дисципліни за наступні роки навчання.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньої програми Ветеринарна медицина спеціальності 211 Ветеринарна медицина.

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність володіти методологією наукових досліджень у галузі ветеринарної медицини, виявляти і розв'язувати наукові задачі та практичні проблеми з використанням та глибоким переосмисленням наявних і створенням нових цілісних знань, висувати гіпотези та генерувати нові ідеї щодо освітньої діяльності, а також здійснювати діагностику, лікування та профілактику патологій заразної і незаразної етіології та збереження довкілля.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у галузі ветеринарної медицини на основі системного наукового та загального культурного світогляду із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК04. Здатність працювати у міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері ветеринарної медицини, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень з дотриманням вимог професійної етики

СК04. Здатність вести наукові дискусії на вітчизняному та міжнародному рівнях, відстоювати свою наукову позицію з дотриманням норм наукової етики і академічної чесності

СК07. Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики ветеринарної медицини, виявляти, ставити і вирішувати проблеми дослідницького характеру, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з ветеринарної медицини і суміжних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку та отримання нових знань і здійснення інновацій.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Опис підготовки фахівців	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 21 Ветеринарна медицина Спеціальність: 211 Ветеринарна медицина Освітня програма: Ветеринарна медицина	обов’язкова	
Змістових модулів – 1	Рівень вищої освіти: перший Ступінь освіти: доктор філософії	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин: 90 год		1-й	2-й
		Семестр	
		1-й	2-й
		Лекції	
		22 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		22 год.	4 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
	Самостійна робота		
	46 год.	82 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 самостійної роботи здобувача - 4		Форма контролю: іспит	

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність філософії та способи обґрунтування істини.

Філософствування і ціннісне самовизначення. Інтуїтивне розуміння філософії. Проблема визначення філософії. Основне питання філософії. Філософське обґрунтування істини й методи філософського пізнання. Обґрунтування істини в економічних науках та у ветеринарії. Академічна доброчесність.

Тема 2. Раціональний тип знання: філософія та наука.

Завдання філософії, що мають значення для науки. Раціональний тип знання. Загальні риси й відмінності філософського і наукового знання. Відмінність філософії від мистецтва, релігії й богослов'я. Наукові вимоги у природознавстві, економічних науках та ветеринарії.

Тема 3. Поняття та проблеми онтології.

Вчення про буття. Поняття сутності та існування, матеріального та ідеального. Основні напрямки в онтології: матеріалізм, об'єктивний і суб'єктивний ідеалізм. Природа свідомості. Рівні буття: екзистенція, буття людини, соціально-економічна реальність, світ тварин, фізичний світ. Вчення про буття в античній філософії. Антична картина світу і полісне мислення. Формування грецької філософії й питання про архе. Вчення про буття до Сократа. Онтологічне і функціональне розуміння життя. Гілозоїзм античної натурфілософії. Відкриття ідеального буття Піфагором і Парменідом. Діалектика Сократа. Вчення про буття Платона. Філософія як «метафізика» Арістотеля.

Тема 4. Антична і новосвітопейська наука.

Культурні передумови наукового знання про фізику. Наукові знання в античній та середньовічній культурі. Томас Кун про структуру наукової революції. Наукова революція як зміна наукової парадигми. Геоцентризм і геліоцентризм. Коперник. Галілей та експериментальний характер науки. Механіцизм у фізиці. Декарт і Ньютон.

Тема 5. Наукова етика.

Етичні цінності як основа етичних норм і правил. Проблема співвідношення етики і науки. Загальні принципи дослідницької етики. Етичні засади оприлюднення результатів наукових досліджень. Академічна доброчесність як елемент наукової етики.

Тема 6. Морально-етичні проблеми проведення експериментів на тваринах.

Сутність людини, її відмінність від тварин. Необхідність етичного ставлення до людини і тварини. Досліди на тваринах у ветеринарії: цілі й наслідки. Проблема необхідності використання тварин у наукових дослідженнях і лабораторних експериментах під час навчання студентів. Загальні етичні вимоги до використання тварин, зокрема хребетних тварин, у біологічних і медичних експериментах.

Тема 7. Філософія математики.

Обґрунтування математики. Поняття числа. Число як властивість множин. Парадокси в теорії множин. Піфагорійця математика. Поняття числа у Піфагора і вчення про числову гармонію. Філософське і наукове розуміння числа. Ставлення до нумерології. Математика Китаї: естетика співвідношення парних і непарних множин.

Тема 8. Розвиток гносеології в новоєвропейській філософії.

Основне питання філософії та проблема пізнання. Агностицизм, скептицизм і гносеологічний оптимізм. Раціоналізм і емпіризм, їх основи в особистісному та історико-культурному досвіді. Необхідність відкриття трансцендентні сфери. Гносеологічна орієнтація й антропоцентризм новоєвропейської філософії.. Раціоналізм Декарта, Спінози та Ляйбніца. Емпіризм Дж. Лока і Дж. Берклі та Д. Юма.

Тема 9. Трансценденталізм І. Канта.

Апріорні форми споглядання, розсудку та розуму. Категоричний імператив. Передумови трансценденталізму в новоєвропейському розумінні суб'єктивності. Значення філософії І. Канта для соціальних і гуманітарних наук та етики фахівця.

Тема 10. Сучасна фізична картина світу

Теорія відносності Альберта Айнштейна: спеціальна теорія відносності (СТВ) та загальна теорія відносності (ЗТВ). Квантова механіка. Експериментальна база квантової механіки. Принцип невизначеності. Корпускулярно-хвильовий дуалізм. Філософський аспект квантової механіки.

Тема 11. Філософія біології.

Розвиток біологічної картини світу. Теорія біологічної еволюції: Ламарк і Дарвін. Природний і статевий відбір, симбіоз. Теорія спадковості. Г. Мендель. Генетика. Сучасні досягнення в біології та їх значення для ветеринарії.

Тема 12. Професійна етика.

Сутність і призначення професійної етики. Чинники, що визначають особливості етики різних професій. Основні положення Кодексу професійної етики лікаря ветеринарної медицини України. Проблеми праці ветеринарного лікаря в сучасній Україні та їхній вплив на дотримання ним професійного етичного кодексу.

Тема 13. Філософія медицини.

Взаємозв'язок філософії та медицини на різних історичних етапах. Історія становлення філософії медицини. Застосування діалектичного філософського методу в медичній практиці. Необхідність системного мислення у медицині та вимоги до нього.

Тема 14. Медична деонтологія.

Сутність медичної деонтології та основні сфери її регуляції. Роль давньогрецького лікаря і філософа Гіппократа у формуванні медичної етики. Лікарська ерологія як розділ медичної деонтології, що вивчає професійні лікарські помилки. Види помилок ветеринарного лікаря та способи їхнього запобігання. Деонтологічні принципи поведінки лікаря ветеринарної

медицини..

Тема 15. Філософія психології.

Різниця між філософським і науковим розумінням свідомості. Теорія несвідомого З. Фрейда. Захисні механізми психіки. Структурно-динамічна модель особистості Фрейда. Теорія колективного несвідомого К.Г. Юнга. Архетип і архетипний образ. Основна проблема душі сучасної людини.

Тема 16. Філософська антропологія та науковий підхід до проблеми людини.

Поняття людини в сучасній свідомості. Медичне і філософське розуміння людини. Сутність людини. Сутність тварини. Відмінність між твариною і людиною. Етичне ставлення до тварини й до людини. Відмінність поняття людини від понять «особистість», «індивід». Змістовне розкриття поняття «особистість», самосвідомість особистості. Свобода як здатність діяти відповідно до себе. Відмінність свободи від свавілля і поняття відповідальності. Свобода від зовнішніх обставин і від психічних факторів. Позитивне обґрунтування свободи на основі ідеї трансцендування.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усь ого	у тому числі				усь ого	у тому числі			
		л	п	ла б	с.р		л	п	лаб	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Сутність філософії та способи обґрунтування істини	6	2	2	-	2	6	2	-	-	4
Тема 2. Раціональний тип знання: філософія та наука	6	2	2	-	2	6	2	-	-	4
Тема 3. Поняття та проблеми онтології	6	2	2	-	2	6	-	2	-	4
Тема 4. Антична і новоєвропейська наука	6	2	2	-	2	6	-	2	-	4
Тема 5. Наукова етика	6	-	2	-	4	6	-	-	-	6
Тема 6. Морально-етичні проблеми проведення експериментів на тваринах	6	-	2	-	4	6	-	-	-	6
Тема 7. Філософія математики	6	2	-	-	4	6	-	-	-	6
Тема 8. Розвиток гносеології в новоєвропейській філософії	6	2	2	-	2	6	-	-	-	6
Тема 9. Трансценденталізм І. Канта	6	2	-	-	4	6	-	-	-	6
Тема 10. Сучасна наукова картина світу	6	2	-	-	4	6	-	-	-	6
Тема 11. Філософія біології та етичні проблеми використання сучасних біотехнологій	6	2	2	-	2	6	-	-	-	6
Тема 12. Професійна етика	4	-	2	-	2	4	-	-	-	4
Тема 13. Філософія медицини	4	-	2	-	2	4	-	-	-	4
Тема 14. Медична деонтологія	4	-	2	-	2	4	-	-	-	4
Тема 15. Філософія	6	2	-	-	4	6	-	-	-	6

психології										
Тема 16. Філософська антропологія та науковий підхід до проблеми людини	6	2	-	-	4	6	-	-	-	6
Разом	90	22	22	-	46	90	4	4	-	82

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна ФН	Заочна ФН
1	Сутність філософії та способи обґрунтування істини	2	-
2	Раціональний тип знання: філософія та наука	2	-
3	Поняття та проблеми онтології	2	2
4	Антична і новоєвропейська наука	2	2
5	Наукова етика	2	
6	Морально-етичні проблеми проведення експериментів на тваринах	2	
7	Розвиток гносеології в новоєвропейській філософії	2	-
8	Професійна етика	2	-
9	Філософія біології та етичні проблеми використання сучасних біотехнологій	2	-
10	Філософія медицини	2	-
11	Медична деонтологія	2	-
	Разом	22	4

Практичне заняття № 1

Тема 1. Сутність філософії та способи обґрунтування істини

1. Філософія як історичний тип світогляду, її специфічні риси. Сутність філософствування.

2. Інтуїтивне розуміння філософії та її визначення. Термінологічний, концептуальний і життєвий рівні розуміння філософії.

3. Порівняння філософського та наукового обґрунтування істини. Етапи обґрунтування філософської істини.

4. Філософський талант

Рекомендована література:

Вільчинський Ю.М. (кер. авт. кол.) Філософія: навчальний посібник / Ю.М. Вільчинський та інші. – К.: Київський національний економічний університет, 2019. – 368 с.

Карпіцький М. М. Введення в філософію. Поняття філософії. Філософія та наука. Навчальний посібник / М. М. Карпіцький. – Харків: ЛНАУ, 2016. – Ч.

1. – 40 с.

Основи філософії: навч. посіб./ Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим [та ін.]; за ред. М. Ф. Шмиголя. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 412 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет:

Карпіцький М. Інтуїтивне розуміння філософії. Лекція. URL: <https://youtu.be/x-P0ZoaКСYA>

Баумейстер А. Філософська пропедевтика. Лекція. URL: <https://youtu.be/bE6RIPFZ8YA>

Практичне заняття № 2

Тема 2. Раціональний тип знання: філософія та наука

План заняття:

1. Раціональний тип знання. Загальні риси і відмінності між філософським і науковим знанням.
2. Функції філософії. Завдання філософії, що мають значення для науки.
3. Філософські методи та наукові методи дослідження.
4. Критичне мислення з позиції науки та філософії.

Рекомендована література:

Вільчинський Ю.М. (кер. авт. кол.) Філософія: навчальний посібник / Ю.М. Вільчинський та інші. – К.: Київський національний економічний університет, 2019. – 368 с.

Карпіцький М. М. Введення в філософію. Поняття філософії. Філософія та наука. Навчальний посібник / М. М. Карпіцький. – Харків: ЛНАУ, 2016. – Ч. 1. – 40 с.

Кирильчук В.Е. (та інші). Філософія в короткому викладі. Навчальний посібник. / В.Е. Кирильчук, О.О. Решетов, З.В. Стежко, Г.П. Стежко — 2-ге вид., доп. – Кіровоградський національний технічний університет (КНТУ). – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. — 188 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет:

Карпіцький М. Критичне мислення з позиції науки та філософії. URL: <https://youtu.be/FC-N17fJ6Jk>

Практичне заняття № 3

Тема 3. Поняття та проблеми онтології

План заняття:

1. Буття як вихідна категорія онтології, його тлумачення, форми і рівні.
2. Матеріальне та ідеальне: матеріальна єдність світу, філософські тлумачення свідомості.
3. Основні течії в онтології : матеріалізм, об'єктивний ідеалізм, суб'єктивний ідеалізм.
4. Діалектика як вчення про загальний взаємозв'язок і розвиток.

Рекомендована література:

Гоян І.М., Матвієнко І.С., Сторожук С.В. Філософія. Навчальний

посібник / І.М. Гоян, І.С. Матвієнко, С.В. Сторожук. — Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г.М., 2017. — 296 с.

Гринів О.І. Філософія. Курс лекцій для аспірантів / О.І.Гринів. – Львів: Тріада Плюс, 2016. – 368 с.

Основи філософії: навч. посіб./ Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим [та ін.]; за ред. М. Ф. Шмиголя. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 412 с.

Поцюрко М. Філософія : навч.-метод. Посібник / М. Поцюрко. – Львів: Сполом, 2014. – 277 с.

Сошніков А. О. Історія філософії: навчальний посібник для аспірантів всіх спеціальностей / А. О. Сошніков. – Харків : Майдан, 2016. – 162 с.

Практичне заняття № 4

Тема 4. Антична і новоєвропейська наука

План заняття:

1. Антична фізика і математика (піфагорійська математика).
2. Антична і середньовічна парадигма обґрунтування наукової істини.
3. Новоєвропейська фізика та формування експериментальної орієнтації науки.
4. Томас Кун про структуру наукової революції. Наукова революція як зміна наукової парадигми.

Рекомендована література:

Дрозд І.П. Число як принцип світобудови і світорозуміння // Сучасна наукова картина світу: інтеграція наукового та позанаукового знання: збірник наукових праць. – Суми: УАБС НБУ, 2004. –С. 64-69.

Михайличенко О.В. Історія науки і техніки: Навчальний посібник / О.В. Михайличенко. – Суми: СумДПУ, 2013. – 346 с.

Гокінг С., Млодінов Л. Великий замисел. – Харків: КСД, 2017. – 208 с.

Кун Томас. Структура наукових революцій. – Київ: Port-Royal, 2001. – 228 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет:

Карпіцький М. Філософія математики. Конспект лекції. URL: <https://mandrivnyk1.blogspot.com/2023/01/blog-post.html>

Практичне заняття № 5

Тема 5. Наукова етика

План заняття:

1. Етичні цінності як основа етичних норм і правил.
2. Проблема співвідношення етики і наука.
3. Загальні принципи дослідницької етики.
4. Етичні засади оприлюднення результатів наукових досліджень. Академічна доброчесність як елемент наукової етики.

Рекомендована література:

Етика та раціональність у науковому дослідженні : Навчальний посібник / В. С. Ратніков, А. І. Теклюк. Вінниця : ВНТУ, 2022. 143 с.

Етичний кодекс ученого України // Вісник НАН України. 2009. № 7. С. 64–68.
Гончаренко С. Етика науки / С. Гончаренко // Наукові записки. / ентр.-укр держ пед ун-т ім. В. Винниченка. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і

технологічної освіти. 2011. Вип. 2. С. 3–12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09#Text>

Кобилянська І. І. Трансформація етичних аспектів наукових досліджень в умовах цифровізації / І. І. Кобилянська // Економіка та суспільство. 2023. Вип. 48.

Ратніков В. С. Етика та раціональність у науковому дослідженні : навч. посіб. / В. С. Ратніков, А. І. Теклюк. Вінниця: ВНТУ, 2022. 143 с.

Практичне заняття № 6

Тема 6. Морально-етичні проблеми проведення експериментів на тваринах

План заняття:

1. Сутність людини, її відмінність від тварин. Необхідність етичного ставлення до людини і тварини.
2. Досліди на тваринах у ветеринарії: цілі й наслідки.
3. Проблема необхідності використання тварин у наукових дослідженнях і лабораторних експериментах під час навчання студентів.
4. Загальні етичні вимоги до використання тварин, зокрема хребетних тварин, у біологічних і медичних експериментах.

Рекомендована література:

Герике К. Опыты на животных в ветеринарии URL: <http://gumanna-osvita.org/research.html?n=171>

Денисенко С. В. Біотичне ставлення до лабораторних тварин у навчальному процесі // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. Т. 13. Вип. 2 (42). Полтава, 2013. С. 242–245.

Резников А. Г. Принципы необходимости и достаточности в экспериментах на животных // Сучасні проблеми білетики / редкол.: І.Ю. Кундієв (відп. ред.) та ін. К. : «Академперіодика», 2009. С. 143–149.

Соціально-філософські та етичні проблеми медицини: Навч. посібник / За заг. ред. А. П. Алексеенко, В. М. Лісового. Харків: Колегіум, 2010. 340 с.

Практичне заняття № 7

Тема 7. Розвиток гносеології в новосвропейській філософії

План заняття:

1. Теорія пізнання як відображення: коло проблемних питань, які ставить гносеологія, та варіанти відповідей на ці питання у філософії. Види і рівні пізнання.
2. Розвиток позиції раціоналізму у філософії Р. Декарта, Б. Спінози та Г. Лейбніца та емпіризму в англійській філософії на прикладі Дж. Локка, Дж. Берклі. Перехід від емпіризму до скептицизму у Д. Юма.
3. Трансцендентальне і апіорне у І. Канта. Апіорні форми споглядання, розсудку та розуму.
4. Категоричний імператив – центральний принцип етики І. Канта.

Рекомендована література:

Вільчинський Ю.М. (кер. авт. кол.) Філософія: навчальний посібник /

Ю.М. Вільчинський та інші. – К.: Київський національний економічний університет, 2019. – 368 с

Гоян І.М., Матвієнко І.С., Сторожук С.В. Філософія. Навчальний посібник / І.М. Гоян, І.С. Матвієнко, С.В. Сторожук. — Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г.М., 2017. — 296 с.

Поцюрко М. Філософія : навч.-метод. Посібник / М. Поцюрко. – Львів: Сполом, 2014. – 277 с.

Сошніков А. О. Історія філософії: навчальний посібник для аспірантів всіх спеціальностей / А. О. Сошніков. – Харків : Майдан, 2016. – 162 с.

Практичне заняття № 8

Тема 8. Професійна етика

План заняття:

1. Сутність і призначення професійної етики.
2. Чинники, що визначають особливості етики різних професій.
3. Основні положення Кодексу професійної етики лікаря ветеринарної медицини України.
4. Проблеми праці ветеринарного лікаря в сучасній Україні та їхній вплив на дотримання ним професійного етичного кодексу.

Рекомендована література:

Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 252 с.

Етика ділових відносин : навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.] – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 309 с.

Кубрак О.В. Етика ділового повсякденного спілкування: навч. посіб. Суми, 2015. 222 с.

Практичне заняття № 9

Тема 9. Філософія біології та етичні проблеми використання сучасних біотехнологій

План заняття:

1. Поняття життя в історії філософії та науки.
2. Теорія еволюції у сучасній картині світу.
3. Проблеми світоглядно-етичного характеру, що породжені новітніми біотехнологіями, та варіанти їхнього розв'язання.
4. Основоположні принципи біоетики.

Рекомендована література:

Добреля Н. В., Бухтіярова Т. А. Проблеми біоетики в контексті пандемії COVID-19 // Фармакологія і лікарська токсикологія. 2020. Т. 14. № 3. С. 159–165.

Запорожан В.М., Аряєв М.Л. 354 Біоетика та біобезпека: Підручник / В.М. Запорожан, М.Л. Аряєв. К.: Здоров'я, 2013. 456 с.

Здоров'я, медицина та філософія: стратегії виживання в умовах ковідної реальності / За наук. ред. Пустовіт С. В., Бугайової Н. М., Палей Л. А. Київ: Українська асоціація з біоетики, 2022. 144 с.

Соціально-філософські та етичні проблеми медицини: Навч. посібник / За заг. ред. А. П. Алексеєнко, В. М. Лісового. Харків: Колегіум, 2010. 340 с.

Ханстантинов В. О. Філософські проблеми біології : курс лекцій. Миколаїв : МНАУ, 2016. 143 с.

Практичне заняття № 10

Тема 10. Філософія медицини

План заняття:

1. Взаємозв'язок філософії та медицини на різних історичних етапах.
2. Історія становлення філософії медицини.
3. Застосування діалектичного філософського методу в медичній практиці.
4. Необхідність системного мислення у медицині та вимоги до нього.

Рекомендована література:

Здоров'я, медицина та філософія: стратегії виживання в умовах ковідної реальності / За наук. ред. Пустовіт С. В., Бугайової Н. М., Палей Л. А. Київ: Українська асоціація з біоетики, 2022. 144 с.

Попович Я. М. Синтез філософії та медицини: виникнення біоетичних проблем у медицині, аналіз філософії та медицини на основі їх співпраці і взаємозбагачення // Медсестринство. 2018. № 2. С. 15–18. Сластенко Е. Ф. Ягодзинский С. Н. Философия медицины: формирование предметного поля // Гілея : наук. вісник : зб. наук. пр. К., 2017. Вип. 126. С. 365–368.

Соціально-філософські та етичні проблеми медицини : навч. посіб. / за заг. ред. А. П. Алексеєнко, В. М. Лісового. Харків: Колегіум, 2010. 340 с.

Соціально-філософські та етичні проблеми медицини: Навч. посібник / За заг. ред. А. П. Алексеєнко, В. М. Лісового. Харків: Колегіум, 2010. 340 с.

Устинов О. Філософія медицини 21 століття: українське реалії // Український медичний журнал. 2013. № 1 (93). С. 8-9.

Практичне заняття № 11

Тема 11. Медична деонтологія

План заняття:

1. Сутність медичної деонтології та основні сфери її регуляції. Роль давньогрецького лікаря і філософа Гіппократа у формуванні медичної етики.
2. Лікарська ерологія як розділ медичної деонтології, що вивчає професійні лікарські помилки.
3. Види помилок ветеринарного лікаря та способи їхнього запобігання.
4. Деонтологічні принципи поведінки лікаря ветеринарної медицини..

Рекомендована література:

Ветеринарна деонтологія : метод. реком. до лабораторно-практ. занять та самоств. роб. здобувачів вищ. освіти СВО «Магістр» спец-ті 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» ден. форми навч. / укл.: В. О. Мельник. Миколаїв: Миколаїв. нац. аграр. ун-т, 2020. 56 с.

Здоров'я, медицина та філософія: стратегії виживання в умовах ковідної реальності / За наук. ред. Пустовіт С. В., Бугайової Н. М., Палей Л. А. Київ: Українська асоціація з біоетики, 2022. 144 с.

Ковальова О. М. Деонтологія в медицині: підручник / О. М. Ковальова, Н. А. Сафаргаліна-Корнілова, Н. М. Герасимчук ; ХНМУ. Харків, 2014. С. 6–12, 34–40, 78–87.

Основи деонтології: навчальний посібник [Електронний ресурс] : навч. посібн. / укл. Ю.В. Копочинська, С.Б.Латенко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 87 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/42302/3/Posibnyk_Osnovy-Deontolohii.pdf

Соціально-філософські та етичні проблеми медицини : навч. посіб. / за заг. ред. А. П. Алексеєнко, В. М. Лісового. Харків: Колегіум, 2010. 340 с.

Соціально-філософські та етичні проблеми медицини: Навч. посібник / За заг. ред. А. П. Алексеєнко, В. М. Лісового. Харків: Колегіум, 2010. 340 с.

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність філософії та способи обґрунтування істини	2
2	Раціональний тип знання: філософія та наука	2
3	Поняття та проблеми онтології	2
4	Антична і новосвропейська наука	2
5	Наукова етика	4
6	Морально-етичні проблеми проведення експериментів на тваринах	4
7	Філософія математики	4
8	Розвиток гносеології в новосвропейській філософії	2
9	Трансценденталізм І. Канта	4
10	Сучасна наукова картина світу	4
11	Філософія біології та етичні проблеми використання сучасних біотехнологій	2
12	Професійна етика	2

13	Філософія медицини	2
14	Медична деонтологія	2
15	Філософія психології	4
16	Філософська антропологія та науковий підхід до проблеми людини	4
	Разом	46

Основні види самостійної роботи, передбачені при опануванні навчальної дисципліни (як приклад):

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Підготовка до практичних занять.
3. Опрацювання та вивчення рекомендованої літератури та нормативних документів.
4. Робота з інформаційними ресурсами мереж Інтернет (пошук та обробка інформації).
5. Виконання завдань самостійної роботи.
6. Самоконтроль та самодіагностика засвоєння змісту освіти.
7. Індивідуальні консультації.

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні дисципліни застосовуються традиційні методи навчання:

- розповідь. Монологічна мовна дія, яка адресована здобувачам вищої освіти. Розповідь застосовують за необхідністю викласти навчальний матеріал системно, послідовно;
- пояснення. Словесне тлумачення проблем, понять, явищ, методів, слів, термінів тощо. Пояснення використовують переважно, коли викладач відчуває, що здобувачі вищої освіти чогось не зрозуміли. Пояснення часто супроводжується різними засобами унаочнення, спостереженням, дослідями. Успіх пояснення залежить від його доказовості, логічності, чіткості, образності мовлення;
- бесіда. Метод навчання, за якого викладач за допомогою запитань спонукає здобувачів вищої освіти до захисту особистої позиції відтворення набутих знань, формування самостійних висновків і узагальнень на основі засвоєного матеріалу;
- навчальна дискусія. Метод навчання шляхом публічного обговорення важливої проблеми, який передбачає обмін думками між здобувачами вищої освіти й викладачами. Дискусія розвиває самостійне мислення, вміння відстоювати власні погляди, аналізувати й аргументувати твердження, критично оцінювати чужі і власні судження. Під час навчальної дискусії обговорюють наукові висновки, дані, що потребують підготовки за джерелами, які містять більше інформацію, ніж у підручнику. Дискусія спрямована не лише на засвоєння нових знань, а й на формування емоційно-асоціативного поля сприйняття знань;
- демонстрування. Метод, який передбачає показ матеріалів у динаміці (використання приладів, дослідів). Він ефективний, коли всі здобувачі вищої освіти мають змогу сприймати предмет або процес. Викладач зосереджує увагу на основному, допомагає виокремити істотні аспекти предмета, явища, супроводжуючи показ поясненням, розповіддю;
- доповідь. Метод навчання, який передбачає самостійну розповідь здобувача вищої освіти навколо певної теми. Доповідь повинен ставити або розв'язувати конкретне питання або проблему. Здобувач вищої освіти може робити доповідь під час занять, або на наукових заходах (конференції, круглі столи тощо). Завдяки цьому здобувачі вищої освіти більше запам'ятовуватимуть і будуть звикати до публічних виступів.

5. ФОРМИ КОНТРОЛЮ, МЕТОДИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Форма контролю:

іспит.

Методи оцінювання:

- опитування;
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- індивідуальні завдання;
- також можуть зараховуватися результати участі в наукових заходах – доповіді, тези тощо.

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється відповідно до методики накопичення балів за результатами поточного та підсумкового контролю (див. табл. 5.1).

Таблиця 5.1 Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти спеціальності 211 Ветеринарна медицина освітньої програми Ветеринарна медицина.

Поточний контроль											Підсумковий контроль	Загальна сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11		
6	6	6	6	6	5	5	5	5	5	5	40	100

T1, T2 ... T8 – теми навчальної дисципліни.

Результати навчальних досягнень за навчальною дисципліною здобувачів вищої освіти здійснюється за критеріями, що запроваджені в університеті за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою, що доводяться до відома здобувачів вищої освіти на першому занятті. Загальна оцінка визначається, як сума балів за всі виконані завдання.

Взаємозв'язок між результатами навчання та обов'язковими видами навчальної діяльності, наводиться у таблиці 5.2.

Таблиця 5.2 Взаємозв'язок між результатами навчання та обов'язковими видами навчальної діяльності (робіт) спеціальності 211 Ветеринарна медицина освітньої програми Ветеринарна медицина.

Результати навчання	Види робіт			
	Усна відповідь/ доповідь	Практичне завдання	Активні методи(вправи, тренінги, дискусія)	Самостійна робота
ПРН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з ветеринарної медицини і суміжних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку та отримання нових знань і здійснення інновацій.	+	+	+	+

Критерії оцінювання

Під час поточного контролю оцінювання проводиться шляхом усного опитування аспірантів на практичних заняттях, консультаціях, під час семестрового контролю - на іспиту або іспиті. Під час поточного контролю аспірант по кожній темі повинен показати знання термінології, розуміння філософських проблем, знання історико-філософських фактів, які необхідні для ілюстрації філософських проблем, що розглядаються в кожній темі. За знання теми на ознайомчому рівні й розумінні термінології аспірант отримує мінімальний бал, за розуміння проблеми й здатність вільно обговорювати способи її розв'язання аспірант отримує середній або високий бал, за вільне володіння матеріалом аспірант отримує найвищий бал. Отримані досягнення перераховуються у бали поточного контролю згідно із таблицею 5.1 після чого сумуються. Максимальна кількість балів за поточні контролю дорівнює 60. Якщо аспірант має власну позицію щодо філософських проблем, або якщо він на свій розсуд знайомився з додатковим матеріалом за темами навчальної програми, він отримує додаткові бали. Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту. Засобами діагностики результатів навчання є стандартизовані тести підсумкового контролю за 100 бальною шкалою, яка приводиться до 40 бальної.

Таблиця 5.3 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзаменаційна оцінка	Залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ (ЗА ПОТРЕБОЮ)

Навчальна дисципліна передбачає використання програмного забезпечення: Office 365 (рік введення в експлуатацію – 2020 рік). Методичне забезпечення з використанням корпоративної платформи Teams і Moodle (Комп'ютер, мультимедійний проектор).

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 252 с.
2. Ветеринарна деонтологія : метод. реком. до лабораторно-практ. занять та самост. роб. здобувачів вищ. освіти СВО «Магістр» спец-ті 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» ден. форми навч. / укл.: В. О. Мельник. Миколаїв: Миколаїв. нац. аграр. ун-т, 2020. 56 с.
3. Вільчинський Ю.М. (кер. авт. кол.) Філософія: навчальний посібник / Ю.М. Вільчинський та інші. – К.: Київський національний економічний університет, 2019. – 368 с.
4. Герике К. Опыты на животных в ветеринарии URL: <http://gumanna-osvita.org/research.html?n=171>
5. Гокінг С. Коротка історія часу. – Київ: К. І. С., 2015. – 201 с.
6. Гокінг С., Млодінов Л. Великий замисел. – Харків: КСД, 2017. – 208 с.
7. Гончаренко С. Етика науки / С. Гончаренко // Наукові записки. / ентр.-укр держ пед ун-т ім. В. Винниченка. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. 2011. Вип. 2. С. 3–12.
8. Гоян І.М., Матвієнко І.С., Сторожук С.В. Філософія. Навчальний посібник / І.М. Гоян, І.С. Матвієнко, С.В. Сторожук. — Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г.М., 2017. — 296 с.
9. Гринів О.І. Філософія. Курс лекцій для аспірантів / О.І.Гринів. – Львів: Тріада Плюс, 2016. – 368 с.
10. Денисенко С. В. Біотичне ставлення до лабораторних тварин у навчальному процесі // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. Т. 13. Вип. 2 (42). Полтава, 2013. С. 242–245.
11. Добреля Н. В., Бухтіярова Т. А. Проблеми біоетики в контексті пандемії COVID-19 // Фармакологія і лікарська токсикологія. 2020. Т. 14. № 3. С. 159–165.
12. Дрозд І. П. Число як принцип світобудови і світорозуміння // Сучасна наукова картина світу: інтеграція наукового та позанаукового знання: збірник наукових праць. – Суми: УАБС НБУ, 2004. –С. 64-69.
13. Етика ділових відносин : навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.] – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 309 с.
14. Етика та раціональність у науковому дослідженні : Навчальний посібник / В. С. Ратніков, А. І. Теклюк. Вінниця : ВНТУ, 2022. 143 с.
15. Етичний кодекс ученого України // Вісник НАН України. 2009. № 7. С. 64–68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09#Text>
16. Запорожан В.М., Аряєв М.Л. 354 Біоетика та біобезпека: Підручник / В.М. Запорожан, М.Л. Аряєв. К.: Здоров'я, 2013. 456 с.
17. Здоров'я, медицина та філософія: стратегії виживання в умовах ковідної реальності / За наук. ред. Пустовіт С. В., Бугайової Н. М., Палей Л. А. Київ: Українська асоціація з біоетики, 2022. 144 с.

18. Карпіцький М. М. Введення в філософію. Поняття філософії. Філософія та наука. Навчальний посібник / М. М. Карпіцький. Харків: ЛНАУ, 2016. Ч. 1. 40 с.
19. Карпіцький М. М. Онтологічна та функціональна парадигма розуміння життя // Тези доповідей звітної науково-практичної конференції Луганського національного аграрного університету, м. Харків, 21-23 лютого 2017 р. Х.: ЛНАУ, 2017. С. 80-82.
20. Кирильчук В. Е. (та інші). Філософія в короткому викладі. Навчальний посібник. / В. Е. Кирильчук, О. О. Решетов, З. В. Стежко, Г. П. Стежко. Кіровоградський національний технічний університет (КНТУ). – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 188 с.
21. Кобилянська І. І. Трансформація етичних аспектів наукових досліджень в умовах цифровізації / І. І. Кобилянська // Економіка та суспільство. 2023. Вип. 48.
22. Ковальова О. М. Деонтологія в медицині: підручник / О. М. Ковальова, Н. А. Сафаргаліна-Корнілова, Н. М. Герасимчук; ХНМУ. Харків, 2014. С. 6–12, 34–40, 78–87.
23. Кубрак О. В. Етика ділового повсякденного спілкування: навч. посіб. Суми, 2015. 222 с.
24. Кун Томас. Структура наукових революцій. Київ: Port-Royal, 2001. 228 с.
25. Михайличенко О. В. Історія науки і техніки: Навчальний посібник. Суми: СумДПУ, 2013. 346 с.
26. Основи деонтології: навчальний посібник [Електронний ресурс] : навч. посібн. / укл. Ю. В. Копчинська, С. Б. Латенко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 87 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/42302/3/Posibnyk_Osnovy-Deontolohii.pdf
27. Основи філософії: навч. посіб./ Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим [та ін.]; за ред. М. Ф. Шмиголя. К.: Центр учбової літератури, 2017. 412 с.
28. Попович М. В. Філософія свободи. Харків: Фоліо, 2018. 524 с.
29. Попович Я. М. Синтез філософії та медицини: виникнення біоетичних проблем у медицині, аналіз філософії та медицини на основі їх співпраці і взаємозбагачення // Медсестринство. 2018. № 2. С. 15–18.
30. Поцюрко М. Філософія : навч.-метод. Посібник. Львів: Сполом, 2014. 277 с.
31. Ратніков В. С. Етика та раціональність у науковому дослідженні : навч. посіб. / В. С. Ратніков, А. І. Теклюк. Вінниця: ВНТУ, 2022. 143 с.
32. Резников А. Г. Принципы необходимости и достаточности в экспериментах на животных // Сучасні проблеми білетики / редкол.: І. Ю. Кундієв (відп. ред.) та ін. К. : «Академперіодика», 2009. С. 143–149.
33. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки : підручник . – Вид. 3-тє, випр. та допов. / Е. Семенюк, В. Мельник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
34. Сластенко Е. Ф. Ягодзинский С. Н. Философия медицины: формирование предметного поля // Гілея : наук. вісник : зб. наук. пр. К., 2017. Вип. 126. С.

365–368.

35. Соціально-філософські та етичні проблеми медицини : навч. посіб. / за заг. ред. А. П. Алексеєнко, В. М. Лісового. Харків: Колегіум, 2010. 340 с.
36. Сошніков А. О. Історія філософії: навчальний посібник для аспірантів всіх спеціальностей / А. О. Сошніков. Харків : Майдан, 2016. 162 с.
37. Устинов О. Філософія медицини 21 століття: українське реалі // Український медичний журнал. 2013. № 1 (93). С. 8-9.
38. Філософія науки / за ред. І. С. Добронравової. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2018. 255 с.
39. Філософія психології: тексти. Хрестоматія для аспірантів психологічних спеціальностей / укладачі: Ю.Л. Горбенко, Ю.О. Клименко, В.Ф. Моргун (відпов. за вип.). Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2017. 402 с.
40. Ханстантинов В. О. Філософські проблеми біології : курс лекцій. Миколаїв : МНАУ, 2016. 143 с.

Допоміжна література

1. Гринів О.І. Філософія. Курс лекцій для аспірантів / О.І.Гринів. – Львів: Тріада Плюс, 2016. – 368 с.
2. Сичевська-Возняк О.М. Філософія Конспект лекцій / О.М. Сичевська-Возняк. – Луцьк: Луцький НТУ, 2017. – 109 с.
3. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Пер. з фр. – Том другий. – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2011. – 488 с.
4. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том перший. – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2009. – 576 с.
5. Філософський енциклопедичний словник. – Київ: Абрис, 2002. – 744 с.
6. Юрченко Л.І., Варипаєв О.М. Філософія науки Навчальний посібник / Л.І. Юрченко, О.М. Варипаєв – Харків: Харківський державний університет харчування та торгівлі (ХДУХТ), 2018. – 205 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. <http://moodle2.snu.edu.ua/course/view.php?id=6658>
2. Баумейстер А. Філософська пропедевтика. Лекція. URL: <https://youtu.be/bE6RIPFZ8YA>
3. Карпіцький М. Інтуїтивне розуміння філософії. Лекція. URL: <https://youtu.be/x-P0ZoaKCYA>
4. Карпіцький М. Критичне мислення з позиції науки та філософії. URL: <https://youtu.be/FC-N17fJ6Jk>
5. Карпіцький М. Питання 2022 – Чому так багато людей вибирають зло? Лекція. URL: <https://mandrivnyk1.blogspot.com/2023/01/2022.html>
6. Карпіцький М. Філософія математики. Конспект лекції. URL: <https://mandrivnyk1.blogspot.com/2023/01/blog-post.html>
7. Мандрівник – філософські пошуки [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.youtube.com/@mandrivnyk>

8. Суспільний університет. Історія та філософія біології. URL: <https://youtu.be/IrHU4YJK97I>
9. Фізична картина світу. URL: <https://youtu.be/ngmzyTTwdtg>
10. Що таке загальна теорія відносності. URL: <https://youtu.be/HZZujYUZ2LY>
11. Юнг К. Про архетипи, Персону, ЕГО і замість. Інтерв'ю 1957 р. URL: <https://youtu.be/KrUjbUorcrcs>
12. Юнг К. Про колективне несвідоме і придушення. Інтерв'ю 1957 р. URL: <https://youtu.be/0gzQFvaDKZ4>
13. Юнг К. Про початок досліджень колективного несвідомого. URL: <https://youtu.be/EUIaKOqd-Dk>